

Erna Witoelar, Indonesië. Over Principe 9 omtrent het gebruik van het Earth Charter voor armoedebestrijding

Het Earth Charter en de Millenniumdoelen van de Verenigde Naties

Erna Witoelar is speciaal VN-ambassadeur voor Millenniumdoelen voor de Aziatische landen van de Stille Oceaan. Ze is oud-minister van Human Settlements and Regional Development van Indonesië en oprichter van de Partnership for Government Reform in Indonesië. Voordat ze in de regering kwam, had ze een lange carrière in de burgermaatschappij, waar ze voorzitter van de Indonesian Consumer Foundation, oprichter en eerste directeur van het Indonesian Forum for the Environment en voorzitter van Consumer International was. Momenteel is ze Earth Charter Commissioner, voorzitter van de Indonesia Biodiversity Foundation en lid van het Asia Pacific Philanthropy Consortium.

Slechts enkele maanden nadat het Earth Charter was gelanceerd, namen de wereldleiders van 189 leden van de Verenigde Naties (VN) in september 2000 de Millenniumverklaring aan. Die riep op tot een alomvattende, op mensen gerichte en op rechten gebaseerde aanpak van ontwikkeling. Daarmee herbevestigden ze de verbondenheid van hun land en van de internationale gemeenschap met de Millenniumdoelen, een ambitieuze agenda voor het terugdringen van armoede en het verbeteren van de kwaliteit van het leven. Als secretaris-generaal van de VN zei Kofi Annan: "Wij zullen geen middel onbenut laten om onze medemensen – mannen, vrouwen en kinderen – te bevrijden uit de rampzalige en mensonterende situatie waarin extreme armoede thans meer dan een miljard van hen doet verkeren." De Millenniumdoelen bannen extreme armoede en honger uit; er wordt gezorgd voor basisonderwijs voor iedereen; ze stimuleren gendergelijkheid en de mondigheid van vrouwen; dringen kindersterfte terug; dringen moedersterfte terug; bestrijden HIV/AIDS, malaria en andere ziekten; zorgen voor milieukundige duurzaamheid en vormen een mondiaal partnerschap voor ontwikkeling.

Zeven van de acht doelen zijn vertaald naar kwantitatieve en tijdgebonden doelstellingen, zodat de voortgang door middel van objectief verifieerbare en internationaal vergelijkbare indi-

catoren kan worden gemeten en vastgelegd. De doelstellingen zijn heel specifiek, anders dan in het verleden, toen dezelfde doelen slechts in retorische termen waren vervat.

De Millenniumdoelen zijn niet gewoon beloften van nationale regeringen aan de VN of de internationale gemeenschap, het zijn de toezeggingen van die regeringen aan hun eigen volk. Qua reikwijdte zijn de Doelen mondiaal, maar doelstellingen en indicatoren kunnen op maat worden gemaakt met een korter tijdplan, hogere doelstellingen en op grond van plaatselijke omstandigheden.

De Doelen zijn onderling met elkaar verbonden. De synergie tussen doelen is een uniek kenmerk van de Millenniumdoelen. Omgekeerd is het uitblijven van vorderingen bij het ene doel een barrière voor vooruitgang bij een ander. Omdat een enkele ingreep tot vorderingen bij diverse doelen leidt, is het werken in diverse sectoren tegelijk veel effectiever dan opereren in slechts één sector.

Maar de Millenniumdoelen gaan niet alleen over doelstellingen en cijfers – ze gaan ook over waarden, die duidelijk in de Millenniumverklaring zijn verwoord. De in de Millenniumverklaring verwoorde waarden zijn:

Vrijheid: mannen en vrouwen hebben het recht op een leven in waardigheid, vrij van honger, geweld, onderdrukking en onrecht.

Gelijkheid: geen individu of land mag de kans worden onthouden om te profiteren van ontwikkeling. Mannen en vrouwen moeten gelijke rechten hebben.

Solidariteit: de kosten en verplichtingen van mondiale uitdagingen moeten eerlijk worden verdeeld op basis van billijkheid en sociale rechtvaardigheid.

Tolerantie: mensen moeten elkaar in al hun diversiteit respecteren. Diversiteit is een waardevol aspect van de mensheid.

Respect voor de natuur: de huidige, niet-duurzame productie- en consumptiepatronen moeten veranderen in overeenstemming met de voorschriften van duurzame ontwikkeling.

Gedeelde verantwoordelijkheid: mondiale uitdagingen moeten multilateraal worden aangepakt. De VN moeten een centrale rol spelen.

Wie al deze waarden leest, merkt dat ze heel sterk lijken op de waarden in het Earth Charter voor het opbouwen van een rechtvaardige, duurzame en vreedzame mondiale samenleving.

‘Vrijheid’ en ‘gelijkheid’ lijken op de principes in deel III van het Earth Charter: Sociale en economische rechtvaardigheid. Ze vormen de basis voor het verwezenlijken van de doelen om een einde te maken aan armoede en honger, om te zorgen voor gelijke toegang tot basisvoorzieningen ten aanzien van gezondheid, onderwijs, beschutting, water en sanitair en voor gendergelijkheid en de mondigheid van vrouwen. Waar de Millenniumdoelen zich richten op economische en sociale mensenrechten voor iedereen gaat het Charter nader in op rechtvaardigheid en ethiek.

‘Tolerantie’ en ‘respect voor de natuur’ vertonen overeenkomsten met de principes van deel I, Respect en zorg voor alle levensvormen, en deel II, Ecologische integriteit, van het Earth Charter. Bij alle pogingen om te zorgen voor milieukundige duurzaamheid is de diversiteit van de natuur en van de mensheid zeer belangrijk. Dit doel is voorts gericht op het integreren van de principes van duurzame ontwikkeling in het beleid en het programma van een land, het tegengaan van verlies van natuurlijke hulpbronnen en de beschikbaarheid over veilig drinkwater, sanitaire basisvoorzieningen en een veilig onderkomen voor bewoners van sloppenwijken.

Ook ‘solidariteit’ en ‘gedeelde verantwoordelijkheid’ zijn een rode draad in het Earth Charter. Zowel de Millenniumverklaring als het Earth Charter benadrukt het belang van deze waarden op mondiaal, nationaal en lokaal niveau. Beide instrumenten willen in alle mensen een nieuw gevoel van mondiale, onderlinge afhankelijkheid en gedeelde verantwoordelijkheid voor het welzijn van de menselijke familie opwekken, tussen landen maar ook in elk land afzonderlijk. Het Earth Charter breidt dit uit tot alle levensvormen op aarde, terwijl de Millenniumdoelen zich meer richten op hoe die mondiale solidariteit kan worden verwezenlijkt. In Doel 8 staat dat de doelstellingen meer en betere hulp, meer open en rechtvaardiger handelssystemen, kwijtschelding van schulden, toegang tot technologie en meer werkgelegenheid voor jongeren zijn. In zijn geheel komt de Millenniumverklaring, inclusief haar doelen, zowel qua langetermijnvisie als qua onderliggende principes en waarden sterk overeen met de visie en principes van het Earth Charter.

Het momentum van een hernieuwde mondiale solidariteit,

waaraan de regeringen en alle internationale en regionale agentschappen zich middels de processen voorafgaand aan en tijdens de Millennium+5 Wereldtop in september 2005 formeel hebben verbonden, kan en moet ook worden gebruikt om de betrokkenheid van de mensen bij het Earth Charter te hernieuwen. De meeste landen van de VN beseffen inmiddels dat ze voor het bereiken van de Millenniumdoelen ook de andere in de Millenniumverklaring vastgestelde kwesties moeten aanpakken, zoals mensenrechten, goed bestuur, vrede en veiligheid. Dit zijn allemaal zaken die in het Earth Charter krachtig zijn verwoord, maar die door veel regeringsafgevaardigden werden afgehouden tijdens de onvermoeibare pogingen van het Earth Charter Secretariaat en Commissarissen om het Earth Charter door de VN aanvaard te krijgen.

Hoewel de Millenniumdoelen niet expliciet verwijzen naar burgerparticipatie in de besluitvorming of de rol van burgerlijke en politieke vrijheden, die duidelijk zijn uiteengezet in het Earth Charter, zijn dit toch belangrijke elementen van de Millenniumverklaring. Maatschappelijke campagnes over de Millenniumdoelen maken zich vooral sterk voor een op rechten gebaseerde aanpak, met besluitvorming met en over vrouwen, armen en mensen aan de rand van de samenleving. De weg om de Doelen te bereiken moet worden geplaveid door toegang tot informatie, toegang tot deelname in planning, toezicht en evaluatie en toegang tot middelen om regeringen aansprakelijk te stellen.

Ook de relatie tussen de verwerkelijking van de Millenniumdoelen en conflictoplossing en bevordering van de vrede wordt steeds meer erkend, niet alleen in landen waar conflicten heersen maar ook in veel regionale en internationale forums waar de regionale en mondiale uitdagingen voor het bereiken van de Doelen worden besproken. Conflicten en het niet realiseren van de Millenniumdoelen kunnen elkaar versterken: ontberingen kunnen tot geweld leiden, zeker als ze vergezeld gaan van grote ongelijkheid. Bovendien zijn armoede en de ongelijke verdeling van schaarse natuurlijke hulpbronnen een potentiële bron van conflicten. Daaruit volgt dat conflicten direct en indirect het realiseren van andere Millenniumdoelen bemoeilijken. Ze ondermijnen economieën, destabiliseren regeringen, zetten aan tot massale migratie van mensen en verwoesten de infrastructuur. Het streven naar verwezenlijking van de Millenniumdoelen zou moeten samengaan met de inspanningen van voorstanders van het Earth Charter voor vreedzame oplossingen van conflicten.

Wat de wereld ervan weerhoudt om de Doelen te realiseren is niet een gebrek aan financiële of technische middelen – het zijn politieke obstakels of het gebrek aan politieke wil. Dat is niet nieuw. Wat nieuw is, is dat dit nu expliciet wordt onderkend in de hoogste regionen van het VN-systeem en dit wordt gesymboliseerd door het idee van de Millenniumcampagne. Het expliciete doel van die campagne is dat ‘wij, het volk’ op nationaal en internationaal niveau worden aangemoedigd en de middelen krijgen aangereikt om de nationale regeringen en

andere belangrijke spelers aansprakelijk te stellen voor hun beloften in de Millenniumverklaring en de Millenniumdoelen.

Het Earth Charter kan worden gebruikt als instrument om de Millenniumdoelen te realiseren, want het promoot milieukundige duurzaamheid en verantwoordelijkheid voor een levenswijze die kan inspireren tot betrokkenheid, medewerking en verandering. Milieukundige duurzaamheid, waaronder de duurzame biodiversiteit van alle ecosystemen op de wereld en de duurzame verschaafing van drinkwater, wordt gegarandeerd door het onderhouden en beschermen van de ecologische integriteit en het herstel van aangetaste ecosystemen. Bovendien kan een duurzame beschikking over veilig drinkwater en sanitaire basisvoorzieningen voor het arme deel van de stadsbevolking worden opgenomen in alle stedelijke programma's voor het opknappen van sloppenwijken. Die programma's zouden ook voor een veilig onderkomen voor bewoners van sloppenwijken kunnen zorgen.

Een vijfde van de wereldbevolking leeft in extreme armoede, terwijl 800 miljoen mensen chronisch honger lijden, en dat is de eerste zorg van Millenniumdoel 1 over armoede. Vrouwen lijden onevenredig veel onder armoede. Voldoende schoon drinkwater en geschikt water voor huishouden, landbouw en economische activiteiten kunnen een grote rol spelen in het uitbannen van armoede en honger. Arme mensen in steden en op het platteland betalen meer voor water dan rijke mensen. De verschaafing en de prijsbepaling van water moeten daarom gericht zijn op de vergroting van de toegankelijkheid in plaats van op financieel gewin. Water is een basisrecht van de mens, geen commercieel artikel.

Het simpele feit dat armoede, gezondheid, onderwijs, gender en milieu millenniumdoelen werden, is te wijten aan een gebrek aan politieke wil en inzet van middelen om die als één geheel te verwezenlijken. In veel landen is het politieke kader nog niet afgestemd op de Millenniumdoelen en het fundamentele doel van het tegengaan van menselijke armoede. Armoedebestrijding wordt nog steeds gezien als een automatisch nevenproduct van economische groei en macro-economische stabiliteit. Het Earth Charter kan hieraan tegenwicht bieden door het aanbieden van een kader van waarden om het concept van 'pro-armenbeleid' te vertalen in specifieke en praktische politieke maatregelen.

Hoewel het Earth Charter nog niet in zijn geheel door de VN is aanvaard, heeft het direct en indirect wel de processen en resultaten van de VN in belangrijke opzichten beïnvloed. Anders dan de Millenniumverklaring, die vooral een door regeringen geleid proces is, is het Earth Charter totstandgekomen door een proces waaraan duizenden mensen en honderden organisaties actief hebben deelgenomen.

In feite vullen de Millenniumverklaring, inclusief de Millenniumdoelen, en het Earth Charter elkaar aan. Er zijn gezamenlijke

kwesties en elkaar overlappende zorgen, maar elke verklaring heeft ook een eigen niche in de delen van de samenleving. De Millenniumdoelen zijn acceptabeler voor overheden op regionaal, nationaal en mondiaal niveau, terwijl het Earth Charter sneller wordt overgenomen door het publieke domein, media, parlementsleden, lokale overheden, de particuliere sector, academici, religieuze groeperingen enzovoort. Dit zijn doelgroepen waarop de Millenniumcampagne zich richt. Is het dan nog steeds zinvol om het Earth Charter door de VN aanvaard te krijgen?

De wereld van nu heeft de middelen, de technologie en de kennis om armoede uit te bannen door een op mensen gerichte en op rechten gebaseerde benadering van ontwikkeling en de integratie van de principes van duurzame ontwikkeling in nationaal beleid en nationale programma's te integreren. Deze campagne gaat over de deelname van iedereen en als de voorstanders van de Millenniumdoelen en de aanhangers van het Earth Charter de krachten bundelen en samen campagne voeren, zullen wij de eerste generatie zijn die daadwerkelijk het uitbannen van armoede meemaakt. We hebben geen excuus om het niet te doen. •